

pri Wildeu le „nadomestilo za modrost“. Nič manj egocentrična se mi ne zdi njegova nenavadna občutljivost, s katero se pogloblja v obravnavane pisatelje, občutljivost, ki često prav kmalu preide v naravnost cinično brezobzirnost. Kakor Stendhal, ki je naravnost medicinski primer vase zaljubnega Narcisa, je tudi Lavrin najbolj izrazit takrat, kadar ponavlja v svojih junakih svoj zatrti individualizem in svojo „osebno dramo“. Vendar se mi zdi, da Lavrin v svoji obsodbi individualizma dela Wildeu precejšnjo krivico. Očita mu njegovo epikurejstvo in njegovo oboževanje površine. Zdi se mi, da golo oboževanje površine samo po sebi še ne dokazuje nujno, da bi moral biti kak človek tudi zares površen. Wilde je bil morda površen, toda prav gotovo ne zaradi tega. Moderno in bolestno oboževanje „globine“ se mi zdi za našo zavest dosti nevarnejše. Kajti površina je vendarle najbolj sigurno in najbolj izčiščeno ogledalo vsake resnične globine. Le življenje samo ima pravico siliti nas v globine in v opazovanje samega sebe, vse, kar lahko iztrgamo iz našega „podzemlja“, je pri velikih pesnikih narobe-romantika, pri večini, zlasti pri modernih, pa le demonična in modna kulisa. Prav v istem smislu mu dela krivico tudi ko pravi, da je pisal Nietzsche zato, da bi premagal svojo tragedijo, Wilde pa le zato, da bi ji ušel. Toda izogibati se svoji tragediji, svoji „globini“ in plesati nad prepadam svoje duše, kakor pravi Nietzsche, se ravno pravi, biti tragičen. Svoji tragediji se do zadnjega umika tudi Edip. In vendar je prav Wildeova življenjska tragedija in njegovo edipstvo tisto, kar šele naknadno potrjuje in povečuje njegovo v posameznostih tako problematično delo.

Peter Donat

Politični pregled Sindikalizem v Franciji

Začetke delavskih sindikatov v Franciji nam je treba iskati v 19. stoletju v poskusih organiziranja delavcev, ki so bili brez obrambe proti neprestano rastoči moči kapitalizma. Zelo velik je bil vpliv angleških Trade Unions, s katerimi so se Francozi seznanili pri sestankih prve internacionale. Toda šele zakon iz l. 1884., ki ga je ustvarila tretja republika po porazu rojalističnih strank ko so postale politične zahteve proletarcev tako močne, da so prevladale odpor kapitalistov, oklepajočih se načel starega liberalizma, je priznal in potrdil organizacijo delavskih sindikatov. Ta zakon, ki je bil dopolnjen in spremenjen l. 1920., ureja še danes življenje sindikatov.¹

Za očrt socialne filozofije, ki je osnova sindikalizma, bi bilo treba napisati posebno daljšo študijo. Njen razvoj je v zvezi z razvojem socialističnih doktrin. Tu naj omenimo samo, da je bil za Francijo odločilne važnosti na eni strani vpliv utopističnih doktrinarjev iz začetka 19. stoletja (Saint-Simon, Fourier in nazori, ki so pripravljali revolucijo l. 1848.), na drugi strani pa vpliv Proudhona in nazora, ki ga imenujejo — iz neznanih raz-

¹ Zakon iz l. 1920. je priznal sindikatom neomejeno juridično osebnost. Zato morejo sindikati pridobivati premoženje, sprejemati volila in tvorijo veliko materialno in finančno silo.

Od teh določb so izvzeti samo uradniški sindikati; videli bomo, kaj to pomeni. Obstoje te sindikatov legalno ni priznan in sicer zaradi tega, ker je prevladala juridična teza, ki jo je zastopal posebno Poincaré, da namreč pogodba med državo in uradnikom ni navadna mezdna pogodba in da izključuje zlasti pravico do štrajka.

logov — „francoski socializem“. Marx nastopi šele kasneje in marksistični sindikalizem je bojno sredstvo, katerega pomen je treba ocenjevati na podlagi tega, kar so realizirali sovjeti. — Končno je treba priznati znaten delež tudi delu Georgesa Sorela — in naj je to še tako aristokratsko —, kakor tudi razširjanju kooperativističnih doktrin (vpliv društev „za medsebojno pomoč“). — Kar se tiče krščanskega sindikalizma, veljajo za sever Francije v glavnem ista opazovanja kakor za Avstrijo in Belgijo.

Zgodovina sindikatov od 1884 dalje je zelo zanimiva. Toda tu nimamo prostora, da bi razpravljali o njej. Omejimo se samo na to, da označimo njihovo sedanje stanje in njihov resnični pomen.

Organizacija delavcev spada med osnovna vprašanja vseh modernih držav. Proletarci in delavci čutijo, da se morejo boriti proti orjaškemu naraščanju kapitalističnih in trgovskih trustov in kartelov samo na ta način, da se sami organizirajo. Italijanski in nemški fašizem sta se takoj po svoji zmagi lotila „korporativne“ organizacije delavcev in kmetov, zlasti pa delavcev. S tem sta ohranila njih ozko odvisnost od režima in kapitala, hkrati sta pa seveda potrdila princip sindikalizma. Italijanski in nemški delavec nimata več pravice, obstojati kot izolirana posameznika izven okvira kakega sindikata. Udeleževati se morata kolektivnega življenja svojega sindikata v ekonomskem kakor tudi v političnem oziru. Orjaški, a preveč birokratični mehanizem nemških sindikatov je prešel skoraj brez odpora v roke hitlerjevcev. Znano je, kaj so oni napravili iz njih. Težko je pač urediti uspešno delo take organizacije in obenem odkloniti njeno razredno zavest. Fašizmi hočejo nadomestiti to s „prebujeno“ in „oživljeno“ nacionalno zavestjo. Znano je, kakšna je usoda delavcev v Nemčiji in kaj predstavljalo v Italiji fašistični sindikati in organizacije tipa „dopolavoro“.

V anglosaških deželah in v Ameriki se sindikati zanimajo le za mezdna vprašanja in za zaščito materialnega položaja domačih delavcev. To pojmovanje jih zavaja mnogokrat, zlasti v Ameriki in v Avstraliji, v nasprotstva do tujcev.

Popolnoma drugače je v Franciji, zlasti v povojni dobi, v razdobju od poskusov splošnega štrajka 1919 in 1920 pa vseskozi do simbolične manifestacije 14. julija 1935, ki je zbrala od Place de la République do Bastille razne antifašistične sile. Sindikalizem in revolucionarni marksistični duh sta na tem, da se zlijeta v enoto. Ta enotnost je seveda le delna, začasna in ogrožena po raznih silah.

Zunanja organizacija sindikatov izvira še iz predvojne dobe. V tem razdobju so bili delavci združeni v posameznih strokovnih organizacijah, te pa v zvezah („*fédérations*“; tako je n. pr. *Fédération des métaux* združevala večino delavcev težke industrije); centralni organizem zvez pa tvori *Confédération générale du Travail* (C. G. T.). Vsaka strokovna organizacija in vsaka zveza ima svojega tajnika; C. G. T. ima generalnega tajnika, katerega vloge in pomena si ni težko predstavljati.

Navidezno harmonijo vse te zgradbe je razrušilo notranje nasprotje, ki se je po neuspehu revolucionarnih poskusov v povojni Evropi od 1919 do 1921 pojavilo v vrstah francoskega proletarijata med pristaši boljševizma in med elementi, ki so bili reformistični ali ki so jih vsaj dolžili, da so reformisti. Meščanske vlade so 1920 spretno izvajale geslo „*divide et impera*“. Jouhaux, glavni tajnik C. G. T. v l. 1920., je bil reformist — verjetno iz

razlogov, ki niso bili načelni. Doba navidezne finančne prosperitete, primer Amerike (prim. Dubreuilovo knjigo), obrekovanja ruske revolucije, na drugi strani pa primer ruskih boljševikov nam pojasnijo prelom, ki se je izvršil 1921 in ki ga je potrdil kongres v St. Etienneu l. 1922. V času, ko se je francoska sekcija delavske internacionale (Section Française de l'Internationale Ouvrière = S. F. I. O.) ločila od francoske sekcije komunistične internacionale (Section Française de l'Internationale Communiste = S. F. I. C.), je nastala tudi proti C. G. T. nova Confédération Générale du Travail Unitaire (= C. G. T. U.), ki je bila sestavljena iz radikalnejših in v splošnem komunističnih elementov, ki so bili prepričani, da ima sindikalistična ideja nek smisel samo tedaj, če je prežeta z marksizmom in z duhom razredne borbe. Njeni borci so očitali C. G. T. zlasti njene odnose do Mednarodnega urada dela, do zelo meščanskega urada zelo meščanskega Društva Narodov, ki mu je načeloval renegat Albert Thomas. Obtoževali so jo, da zapušča sveti princip razrednega boja in da se zavzema za sodelovanje s podjetniki, čigar posledica bi bil Fordov ali Bat'in sistem.

Septembra 1935. l. pa je nov kongres privedel do nove združitve, ki so jo vsi veliki listi previdno in soglasno zamolčali. C. G. T. in C. G. T. U. sta po svojih pooblaščenih, ki so predstavljali pač večino francoskega delavstva, sklenili, da ustvarita „skupno fronto“ in obnovita enotnost francoskega sindikalizma.

K temu se še povrnemo. Najprej nekaj besed o četah sindikalizma.

Kakor je normalno, se čete sindikalizma rekrutirajo predvsem v pokrajinah velike industrije in zlasti v pariških predmestjih („rdeči pas“). Zanimivo je po nekakšni geografski metodi opazovati reakcijo podjetnikov. Sindikati so mogočni in organizirani na severu Francije in okrog Pariza. Podjetniki se bore, kakor povsod na svetu, z dvema metodama. Bistvo prve taktike je v tem, da favorizirajo doseljevanje tujih delavcev, za katere je vstop v sindikat, zlasti v revolucionarnega, v zvezi z nevarnostjo izгона. Najbolj tipična so importiranja celih mas poljskih in sploh slovanskih (tudi slovenskih) rudarjev v severne francoske pokrajine, in pa afriških in slovanskih delavcev v metalurgične pokrajine na vzhodu (Lorena fevd de Wendel-ov, magnatov pokrajine okrog Brieya, ki poveljujejo v Comité des Forges in katerih odnosi do nemškega kapitalizma so prav tako slavni kakor misteriozni). Pri Slovanih, ki so po večini katoličani, si podjetniki prizadevajo uporabljati za svoje namene verski moment; organizacije krščanske delavske mladine (Jeunesses ouvrières chrétiennes = J. O. C.) igrajo včasih dvoumno vlogo.

Druga taktika, ki bi jo po velikem industrijalcu čevljev mogli imenovati Bat'ino taktiko in katero je ta uporabil v svojem industrijskem mestu Zlinu na Čehoslovaškem, obstoji v tem, da se ustvari proti delavskemu sindikatu materialno organizacijo, katera družni resnično materialno udobnost s skoraj popolnim podjarmljenjem delavcev in z eliminacijo vsakega činitelja opozicije. V tem smislu je ustvaril Michelin v Clermont-Ferrandu „vzorne tovarne“, kakor jih imenujejo kapitalisti. Schneiderjevo mesto Le Creuzot — ogromne metalurgične tovarne, ki jih pozna ves svet — kombinira obe metodi: večina delavcev je tujcev, ki jih terorizira strah pred izgonom, sindikati so dejansko prepovedani, na drugi strani pa obstoje za delavce posebne trgovine in celo posebne šole, poleg državnih.

Mali obrtniki so le redkokdaj organizirani, kakor je pač že prirodno. Kot izjemo naj omenimo šoferje pariških taksijev, ki imajo mogočno strokovno organizacijo. Agrarni delavci so le redkokje organizirani, mali posestniki skoraj nikjer; to je pač še individualistični madež francoskega kmeta, ki ima še pomisleke proti organizaciji in združevanju. Nasprotno se je pa sindikalizem razvil med pomorskimi ribiči sporedno z industrializacijo ribištva. Število organiziranih članov je naraslo in se navzelo revolucionarnega duha, tako na severu kakor zlasti tudi v Bretanji (Douarneney ima komunističen občinski svet).

V krogih, ki v principu niso proletarski, ki se pa po vsem kapitalističnem svetu vedno bolj razvijajo v proletarce, je sindikalizem tudi zelo napredoval. To dejstvo je zanimivo in fundamentalnega pomena. Nikjer drugod kakor v Franciji se srednji sloji v teh zadnjih letih niso v toliki meri čutili kot del meznega delavstva. To dejstvo je posebno občutno pri uradnikih.

Znano je, kako daleč se je razvil sindikalni duh pri uradnikih po vojni. Stare „amicales“, dobrohotna in previdna društva za medsebojno pomoč, so se spremenila v borbene sindikate, ki so dosegli od vlade do l. 1930. po pravih bitkah in celo poskusih štrajka primerno lestvico plač. Splošna uradniška organizacija (Fédération générale des fonctionnaires) ima svoj list „La Tribune des Fonctionnaires“, ki je zelo borben in razširjen. Še več: pridružila se je C. G. T. in mnogi njeni člani so kot posamezniki člani C. G. T. U. To dejstvo je značilno za vsakogar, kdor pozna malomeščanski individualistični duh nekdanjega francoskega uradnika (prim. uradnike pri Balzacu!), njegov strah pred plačevanjem prispevkov za kako delo solidarnosti. Posebno značilen je primer prosvetne stroke: učitelji so skoraj vsi organizirani in njihova zveza pripada C. G. T., velik del pa jih je včlanjenih individualno v C. G. T. U.; profesorji college-ov so po večini organizirani in njihovi sindikati pripadajo C. G. T.; profesorji lycée-jev so tudi organizirani, toda njihova zveza je glasovala proti priključitvi k C. G. T.; univerzitetni profesorji (razen individualnih izjem) niso organizirani v sindikatih. — Pomisliti je treba, da je včlanjena v sindikatih celo pariška policija in da je njihov sindikat v meznih vprašanjih zelo borben!

Ves ta razvoj državnega uradništva v sindikalističnem smislu je tem bolj značilen, ker je pravzaprav nezakonit.

Zakon od 1920 je izrecno izključil uradnike od pravice, da se združujejo v sindikatih. Avtoritarni ministri kakor Poincaré in Tardieu so se borili proti tej „neznosni zlorabi“, kakor so oni to imenovali. Še pred kratkim je prosvetni minister prekinil vse stike z „nelegalnim“ sindikatom učiteljev.

Dejansko priznavanje sindikatov pa zato ni prav nič manj resnično, ker ti pač predstavljajo mogočen demokratičen in predvsem volilen faktor. Zato so sekijski šefi v ministrstvih in ministri sami neprestano sprejemali in se posvetovali z delegacijami sindikatov, ki jih v principu niso priznali, in poslanci so morali govoriti v njihovem imenu, kakor poudarjajo tako Poincaré kakor tudi Caillaux ali Laval.

Jasno je, da bi bil fašističen režim njihova smrt. To dokazujejo obtožbe ilegalnosti in napadi nanje v velikih listih (Le Temps, Le Matin) in v fašističnih ligah, sovražnih vsakemu „levičarskemu“ sindikalizmu.

Sindikalistični duh in sindikalizem sam sta torej zelo utrjena in razširjena v političnem in socialnem življenju današnje Francije. Težko pa je odgovoriti na vprašanje, kakšen bo njun pomen v bližnji bodočnosti.

Število članov sindikatov je v časih krize jelo padati v pokrajinah velike industrije, kjer je dala kapitalistična koncentracija podjetnikom tolikšno moč, da se more sindikat le zelo težko boriti.

Njegovo edino orožje je štrajk. Da se vzdrži nekaj časa, je treba denarja; plačevanje članarine, ki je težavno v časih krize, postane pa še težje v trenutku, ko je delavec zaradi svojega članstva v sindikatu izpostavljen odpustitvi. Zmanjšanje števila članov pomeni zmanjšanje dohodkov in v tem je velika nevarnost. Ta nevarnost obstoja v C. G. T., v C. G. T. U. in celo v vrstah neodvisnih organizacij.²

Ali jo odtehta sila in enotnost duha? Po izkušnji z Nemčijo, po kapitulaciji sindikatov pred rjavimi srajcami, je nezaupanje pač umestno.

V odgovor na to vprašanje se je pa treba ozreti na nedavni kongres združenih sindikatov, ki se je vršil v septembru v Issy les Moulineaux. Na mesto nekdanje cepitve, ki jo je mogoče označiti s tem, da primerjamo Zinovjevov stavek: „Internacionala mora biti centraliziran organizem, ki vodi skoraj vse gospodarske štrajke“, in trditev Digatovo: „Proletarijat mora ustvariti neodvisne delavske organizacije“, dopolnjeno z zahtevo kongresa v St. Etienneu 1922 po „avtonomiji francoskega sindikalizma“, je na mesto dveh centralnih sindikalnih organizacij stopila taktika enotnega sindikalizma.

Značilen je predgovor brošure, ki jo je izdala C. G. T. U.: „Treba je storiti enotnost v sindikalizmu, da... se prepreči zmago fašizma“. Na podlagi tega gesla bo na eni strani združeno v sindikatih kar največje število borcev, na drugi strani bodo pa sindikati vršili med delavstvom vseh vrst gorečo propagando. Priznava se neodvisnost sindikalizma, kar se tiče odnosa do komunistične stranke; toda komunistični člani organizacij bodo poskušali uveljaviti kot posamezniki direktive svoje stranke. Odslej se bodo pričeli razgovori v notranjosti posameznih zvez, da se doseže enotnost v organizaciji in v akciji.

Iz vsega tega sledi, da je v tem trenutku vse v popolni krizi. Bližnja in daljna bodočnost sindikalizma je odvisna, kakor vidimo, mnogo manj od sedanje gospodarske krize kakor pa od splošnega političnega položaja, ki ga karakterizira v Franciji borba med fašizmom, ki posnema Italijo in Nemčijo, nasproti njemu pa na eni strani med demokratičnim parlamentarizmom, na drugi strani pa med novimi silami sveta dela, ki se organizira. Kapitalistične sile pa še omahujejo in so razdvojene med težnjami, da se naslonijo na fašizem, in med starim odnosom do svežnev tretje republike. Druži jih samo borba proti sindikalizmu, ki ga hočejo premagati. —x.

² Kar se tiče katoliških organizacij, so jih smatrali podjetniški karteli v pokrajini okrog Lillea in Roubaixa v začetku za svoje zaveznike, pozneje so pa pričeli J. O. C. sumničiti in se jih bati. Primer Belgije je bil v tem oziru zelo zanimiv. V Franciji so imeli kapitalisti cerkev najprej za svojo nujno zaveznico, pozneje so pa začeli spreminjati svoje mnenje. Obstoj revij kakor *Esprit*, ki so pod vplivom krščanstva, a protikapitalistične, malo italofilske izjave nekaterih katoliških mislecev kot posledica manifesta, podpisanega od večine katoliških intelektualcev, ki slavi Italijo kot branik „zapadne kulture“, so dejstva, ki si jih velja zapomniti.